

Vladivostok'ta "İkimize bir Dünya" Hevesi mi Vardı?

Prof.Dr. Sema Kalaycıođlu

Rusya ve Çin, 26 milyon kilometrelik bir coğrafi alanda, toplam 1. 5 milyarlık bir nüfusu barındıran iki dev. Mođolistan dâhil tüm Orta Asya ülkelerinin de Sovyetler Birliđi'nin çöküşünden sonra kurulan Bağımsız Ülkeler Topluluđu (CIS) üyesi olarak, bu iki dev lokomotifin katarları olduğu düşünülecek olursa, Vladivostok'ta (anlamı "Uzak Doğu'nun Lord'u) geçen hafta toplanan zirvenin, dünyaya vermeye çalıştığı mesaja dikkat etmek gerekir.

Votka-Havyar Diplomasisi Gölgesinde Ortak Askeri Tatbikat ve Ötesi

Geçen hafta, Rusya ve Çin orduları, aynı zamanda, 1981 yılından bu yana ilk defa, tarihlerinin en büyük ortak askeri tatbikatını, Vladivostok'da yaptı. Rusya'dan bölgeye 300 bin asker, Çin'den 3500 birlik, 900 tank, 80 savaş gemisi ve 1000 savaş uçağı sevk edildi. Tatbikat NATO tarafından kınandı. Ama hiç bir etki yapmadı. Putin ve Jinping bu arada Vladivostok Ekonomi Forumu'nda, votka ve havyar ile kafaları tütüledi. Akıtma (pancake) pişirip yiyerek, bir iş birliği mutfağının baş ahçıları olduklarını ele güne ilan etti. Vladivostok liderler zirvesi, Mođolistan ve Kuzey Kore'nin de katılımı ile renkli bir zirve oldu.

Rusya için Çin, hafızalardan silinmeyen Sino-Rus savaşlarının gölgesinden çıkarmaya çalıştığı eski düşman - yeni dost. Ancak bu dostluğun askeri bir ittifaka dönüşmesi ihtimali düşük. Dostlukta çıkar motifi bir hayli güçlü. Bu gücün kaynağı, iki ülke arasındaki ticaretin ay be ay katlanarak artıyor olması. Rusya ve Çin, 2015'de 95,4 milyar ABD doları olan ticaret hacmini son 3 yılda 200 milyar dolara çıkarmış durumda. İki ülke de kolektivist birer ekonomi geçmişine sahip. Ama Rusya bir doğal kaynak şeyhliği, Çin ise bir imalat devine dönmüş durumda. Alıyor, üretiyor, taşıyor ve satıyor. İkisi de yeni dünya düzeninin, Trump sayesinde giderek zorlaşan korumacılık kementine takılmaktan kaçmaya çalışıyor.

Farkı Görmek Gerek

Çin, Rusya'ya ve arada kalan Orta Asya ülkelerine, hammadde ve enerji kaynağı gözü ile bakıyor. “**Tek Kuşak-Tek Yol**” projesinin yeni uğrak noktalarının belirlenmesi için doğal bir güzergâh olarak görüyor. Ama Rusya hâlâ ezeli-ebedi hevesi olan coğrafi ve askeri yayılcılığın peşinde. Nitekim bir taraftan Vladivostok'a birlik ve mühimmat yığarken, diğer taraftan Suriye kıyılarına tam teşekküllü savaş gemilerinden oluşan filolarını göndermeyi ihmal etmedi. Akdeniz askeri tatbikatını da.

Oysa Çin, Pakistan'da, Cibuti'de ticari ve hafif askeri üsler açarken, Afrika çıkarmasını ticaret ve yatırımla yapmaya dikkat ediyor. Rusya, teknoloji yarışında Çin'in mutlaka gerisinde. Eminim içilen votkaya rağmen başta Putin olmak üzere, zirvenin Rus katılımcıları bu gerçeği unutmamıştır.

Alibaba ve Kırk Haramiler (Rus Oligarkları)

Vladivostok zirvesinde Alibaba'nın ağırlığı iyiden iyiye hissedilmiş olmalı. Bu iğneden ipliğe, ayakkabıdan elektronik eşyaya her şeyi alıp satan Çin ticaret devi, en başta Alisher Usmanov olmak üzere Rus oligarklarını (pardon haramilerini) teshir etmeyi başardı. Abramov'dan, Boyko'ya, Bogdanov'dan İliyev, Kerimov ve Kaseyev'e kadar, Kremlin'e yakın, ancak ABD'nin kara listesindeki 40 oligark, yüzünü hızla Çin'e döneceğe benzer. Gazprom ve Rosneft de hemen Çin'den yatırım sözü alma yarışına girdi.

Ama “Ali Baba ve Kırk Haramiler”in yolları gün olur ayrılır mı, ayrılmaz mı, onu zaman gösterir. Eğer Çin, Rus ürünlerine görünür veya görünmez yeni ticari engeller çıkarır, piyasa girişlerini zorlaştırırsa, ilişkiler zora girebilir. Kaldı ki Ali Baba masalda bile haramilere pabuçlarını ters giydirmeyi başarır. Bütün bunlara ilaveten ben Çin ve Rusya'nın Sibiryadaki, ortak doğal gaz projesinin son durumuna bakıyor ve bu projenin tamamlanmaya yüz tutmuş olmasını Vladivostok zirvesini besleyen bir başka kaynak, imzalanan anlaşmaların somut teminatı olarak görüyorum.

“Sibiryanın Gücü” (Power of Siberia), Beijing'in Can Suyu Mu?

Rusya, Doğu Sibiryada yaklaşık 6 yıl önce başlattığı 400 milyar dolarlık projeyi, başından beri bölge kalkınması için kalıcı çözüm ve Çin ile ilişkileri perçinlemek için doğal bir yol olarak gördü. Hâlen 113 kuyudan çıkan doğal gaz (tam kapasiteye ulaşmamış olsa bile), 2000 km'lik

bir boru hattı ile Çin sınırındaki Amur doğal gaz çevirim tesislerine yollanıyor. Projenin yüklenicisi Gazprom'un 2014 yılında Çin'in CNPC şirketi ile imzaladığı anlaşmaya göre, Rusya, bu proje kapsamında, 30 yıl süre ile Çin'e yılda 38 milyar metre küp doğal gaz pompalayacak. İlk teslimatın 2019 yılının Aralık ayında başlayacağı da ilân edildi. Bu Çin için önemli bir enerji güvenliği.

Şimdi Vladivostok zirvesinde bir de ödemelerin, ABD Doları ile değil, Ruble - Yuan takası üzerinden yapılacağını açıkladılar. Bakalım Rusya ve Çin ortak kripto para birimi çıkarmak için de girişim başlatırlar mı? Tabii Bitcoin ve Kripto Ruble pekâlâ, katlanarak artan Rusya-Çin ticareti için bir elektronik kanal olarak düşünülebilir. Böylece her iki ülke de, hem birlikte ABD Dolarına çalım atar, hem de ellerindeki dolar rezervlerini başka amaçlarla kullanabilir. Tabii bunun hangi amaca hizmet edeceği, dünyanın geri kalanı için önemli olacaktır.

Dünyanın Başında Boza Pişirmesinler Yeter.

Ayrıca, **“Sibirya'nın Gücü”** ile **Askerin Gücünü** birleştiren, Rusya ve Çin kendilerine bir dünya kurabilir mi? Böyle bir dünya, dünyanın geri kalanına ne vaad eder? Ne getirir? Ne götürür? Heveslerini kursaklarında ne bırakır? Bunları da ancak 2020 den itibaren görmeye başlayacağız.